

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Anunțurile se primesc în Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primesc în Viena R. Koss, Haasenstein & Vogler (Otto Mann), H. Schalk, Alois Bernoldi, M. Deke, A. Oppalik, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Doube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețurile inserțiilor: o serie armonioasă pe o coloană 6 cr. și 10 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU IV.

„Gazeta” este în fiș-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumesc la toate oficiile poștale din țară și din afară și la ad. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagatului I: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un eșemplar 5 cr. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 228.

Brașov, Joi-Vineri, 16 (28) Octombrie

1892.

Brașov, 15 Octombrie v.

Era de așteptat, că evenimentele din urmă, ce s'au petrecut în capitala ungară, vor face o adâncă impresiune în străinătate. Și într'adevăr, că în afară, nesuccesul încercării, ce s'a făcut pentru a apropia vechii honveđi de armata comună printr'o onorare reciprocă a răposaiilor lor eroi, a fost judecat în mod foarte nefavorabil pentru raporturile ce domnesc în Ungaria. Dela mai multe guverne, se dice, că s'au făcut anume întrebări la miniștrii lor plenipotențiar asupra importanței și a caracterului afacerii cu monumentele.

Ministrul de externe, contele Kalnoky, este — firesce — foarte neliniștit din cauza acesta, bine știind, că afară de amintita afacere, mai sunt și alte numeroase chestiuni, ce dau multă de gândit guvernului străine asupra stărilor din monarchia noastră, precum de pildă: neîncrederea popoului boem față cu scopurile finale ale triplei alianțe, căreia i-a dat expresiune atât de viuă în delegațiunii Cehului tineru Eim; apoi vehementele lupte naționale din Austria și marea nemulțumire a naționalităților din Ungaria, despre ale căreia efecte asemenea a fost vorba în delegațiunii.

Se mai asigură, că și adâncă indispozițiune a monarhului din incidentul dezastrului, ce l'a suferit guvernul Szapary în afacerea încununării monumentului lui Hentzi, a fost pricinuită nu atât de evenimentele din urmă înseși, cât de mult de efectul ce-lu pot avea asupra străinătății.

Și nici că ar fi posibil să nu sufere prestigiul monarchiei, când lumea din afară vede, că în dieta ungară și în presa maghiară se

atacă Austria și armata comună într'unu mod, în câtu trebuie să se întrebe toți, decă mai pôte fi vorba de o monarchie austro-ungară, când Ungaria se consideră deja ca unu stat cu totul independent și este dușman de mörte alu statului celuilalt dualist.

Nu puțin va fi contribuit de a întări această părere limbajul celu pasionat, ce l'a purtat opozițiunea maghiară în dietă și în adunările honveđilor în totă țera. Pasul preventiv alu coronei, de a împăca vechile divergențe, a fost întâmpinat prin manifestarea celei mai mari indignări. Corifeii opozițiunii vorbiră de vechea armată austriacă ca de o cetă de simbrăș detestabil, foile scrieau, că monumentul lui Hentzi este unu semn alu sclăviei Ungariei, ér Ugron strigă în dietă, între aplausele sgomotoase ale partidelor opoziționale, că „Ungurii pot ierta, dér uita nu pot niciodată.”

Și pe când opoziționali maghiari dau pe față astfel dușmănia lor în contra Austriei, foile lor nu se sfiesc a apela la casa de Habsburg, în care, națiunea maghiară — dicu ei — își află siguranța și pacea sa.

Grea situațiune pentru casa de Habsburg! Cui să-i facă mai întei pe voiă, când Ungurii pretind totu numai pentru ei, ér ceilalți se plâng că sunt trecuți cu vederea?

„Până când vor fi tolerate esagerările maghiare? Unde este acea mână tare, pe care au simțit-o atât de desu poporele slave ale imperiului?” — exclamă o foiă boemă. Și această exclamare caracterizează foarte mult critica situațiune interioară a monarchiei, — si-

tuatiune, care cauzează atâtea griji ministrului de externe Kalnoky.

Dér lipsesce mâna tare, care să scie să țină cumpăna dreptății între țerile și poporele monarchiei. Acesta o simțim noi, asupra coronei ungare, mai intensiv, decătu poporele de dincolo de Laita.

Organul de frunte alu d-lui Apponyi, vorbind de plecarea demonstrativă a monarhului dela Gödöllö, dice, că nu s'ar puté isca neînțelegeri, ca cea de față, și acestea n'ar puté strica raporturile politice în Ungaria, „decă monarhul ar petrece mai multu timp și mai adese-ori în Ungaria, ca să cunoscă imediatu modul de cugetare alu națiunei.”

Suntem și noi de părerea această, numai cu deosebire, că am dori, ca Majestatea Sa să petrecă nu numai între Maghiari, ci și între națiunile celelalte ale acestor țeri, ca să scie, cum cugetă și acestea, căci de modul de cugetare alu „națiunei” credem, că se va fi saturat de ocamdată.

Crisa în Ungaria.

Diarul „Wiener Sonn-und Montagszeitung” descrie cauzele crizei ministeriale ungare, din care reese, că ministrul președinte Szapary e de viuă însuși la înfrângerea sa. Ideia de împăcare între națiune și armată i-a venit deja în timpul desvării monumentului din Arad. Elu dise în clubul liberalu cătră ministrul de agricultură conte Bethlen că nu se va odihni, până când nu i va succeda a face o împăcare între trecut și prezent. „In Noemvre — dise elu — se va desvii monumentul honveđilor. Măne deja plecu la Viena. Vreu și trebuie să aduc la cale o reprezentanță oficială.” — La palat ministrul președinte Szapary a fost primitu foarte rece

și densus, ca să învingă rezistența, veni cu proiectul încununării monumentului lui Hentzi.

Acastă idee a captivat și pe conducerea armatei, ce până cum se opuse, și mai cu semă atunci când arhiducele Iosif dede expresiune păreri, că sërba-rea acesta din nou va întări și mari venerațiunea față de casa domnitore. Așa se întâmplă, că monarhul în fine, cu deosebire după ce în consiliul ministerialu ținut cu patru săptămâni mai înainte, sub președința sa, nu s'a aflat nici unu avertisător, cedă contelui Szapary. Iugrijiri s'au exprimat numai din partea austriacă de către miniștrii Kalnoky și Kallay. Ministrul președinte conte Szapary se provocă la opiniunea comandantului superioru elu honveđilor din Ungaria, arhiducele Iosif, și astfel își ajunse ținta sa.

Cursul debaterii din dietă nimenea nu l'a provăcut. Se povestesc, că arhiducele Albrecht a adresat în această afacere monarhului o lungă epistolă, care conține cuvinte de aspră muștrare în contra procederei lui Szapary, care în nechibzuința sa a stricat autorității armatei. *Imperatul e chiar sguduită din cauza vehemenței ostilității, care s'a arătat din acestu incident în debateri, când s'a vorbit de trecut.*

Se dice, că Majestatea Sa s'ar fi exprimat cătră Fejervary: „Nici-odată nu voi puté ierta unui șefu de cabinetu o astfel de lipsă de prevedere politică”; totuși declară monarhul într'o audiență, că nu doarece în momentul actualu dimisiunea lui Szapary, deorece prin acesta s'ar ține semă pre multu de speranțele nemeritate ale opoziției, care este plină de bucurii asupra învingerii raportate. După cum se spune, Coloman Szell, séu Weckerle vor luă asupra formarea noului cabinetu. D-lu Weckerle va ține și mai departe, pe lângă presidiu portofoliulu financelor și, pentru consolidarea pozițiunei sale, va oferi contelui Apponyi ministeriul de interne....

„FOILETONULU GAZ. TRANS.”

Apele noastre.

(Urmare).

Colo la răsăritu, unde munții noștri hotarnici își înalță falnicile lor piscuri, din ramurele unui și aceluiași munte isvoresc cele două riuri de frunte ale noastre: Murșul și Oltul. Acesta im prejurare a datu nascere unei frumoșe tradiții despre originea acestor două riuri. Ne spune adevă, că odinioară Murșul și Oltul au fost doi feciori de împăratu, voinici și sdraveni, ca brađii din acești munți. Tatăl lor, împăratul, mergendu să se oștească împotriva dușmanilor, pe când ei erau încă în lăganu, peri fără de urmă, ér cei doi copii, după ce crescură mari, se hotărâră a pleca în lume să-lu caute. Mama lor, împăratăsa, după ce tôte încercările de a-i înducea să nu o părăsescă, i-au fost zadarnice, le-a datu sfatul, să țină totu la olaltă și să nu se despartă nici când, ca astfel mai ușor să pôte da pieptu cu greutățile lumii. Feciorii plecară. Dér abia se depărtară din préjma curții părintesce, când étă! Oltul mai sprinten de fire, strigă frate-

lui séu Murșu, care mergea mai încetu și cumpătat, să-și grăbescă pașii, ér apoi apucă repede printre stânci, despărțindu se astfel unul de cătră celălalt. Și despărții au rămas până în ziua de azi, deorece împăratăsa, care privea în urma fiilor săi, de pe vârful unui munte, vedendu, că s'au despărțit, și voidu să-i oprască în cale, le atinse urmele cu unu bățu fermecat, ce-lu avea dela o babă vrăjitoare.

Dér ce să veđi? Cei doi feciori de împăratu se schimbă într'o clipită de ochi în două riuri curgătoare, cu isvoru nesecat, întocmai ca lacrimile mamei duiose după fii ei perduți. Astfelu ne spune tradiția, că s'au născut aceste două riuri, unul, Oltul mai aprig și vehement, celălaltu, Murșul, încătu mai lin și mai domol.

Murșul se îndreptă întâiu spre Nordu, prin platoulu Giurgeului, care este unul dintre cele mai înalte și frumoșe platuri ale noastre. În colțulu nordu-vesticu alu lui, între Șemaș și Toplița, Murșul se îndreptă spre vest și străbate prin munți, prin o vale, séu strâmtoare lungă și îngustă, în părțile interne ale țerei.

Acastă strimtoare, pe care și-a tăiat o

riul în luptă continuă de mii și mii de ani cu stâncile vrășmașe lui, ține până la gura Bistrei, din susu de Deda, în lungime cam de 50 km. și este în întregulu ei de o frumșeță admirabilă. Dela Toplița în josu valea s' strâmtează, așa că în multe locuri numai pentru alvia Murșului estă locu, ér șoseua, care însoțesce riul séu a trebuit să fiă tăiată în stânci, séu i s'a făcutu locu în alvia prin umplătura măiestrită. De ambele părți se înalță cōste de munți prețipoșe, acoperite cu păduri de fagi și brađii: cu câtu străbatem mai la vale, cu atâtu peisagiurile devin mai interesante. Cu deosebire este frumoșă valea între Ilva și Răstoșnea.

Cōstele de munte și stâncile de formă deosebită, aședate și grupate caprițiosu, dau vâlei unu aspect de totu romantic și variat. La totu pasulu, la fiecare cotitură, ni-se înfățișează privesc nouă, care de care mai frumoșă. Iof dăm cu ochii de o grupă fantastică de stânci, mai la vale aflăm o stâncă, care stă singuratică, ca o sentinela uriașă, apoi érași alta, ce pare în totu momentul a căde în apa riului, și pe lângă aceste cōstele munților se înalță prețipoșe cu brădetu desu, încătu pară a

fi nisce păreți uriași plini de verdță din când în când privirea ne pătrunde în câte-o vale laterală, unde zărimă adese ferestre, ce sunt mănate cu repeziune de sibiricele riulețe de munte.

Pe la pōlele acestor stânci apoi curge Murșul la vale cu murmur, cauzat de răsfângerea valurilor sale de stânci și de bolovanii de trachit, cei alcătuesc alvia. Elu formeză în unire cu romantica sa impregiurime unu ceintregu, unu tablou încântător alu naturii, așa că această strimtoare a Murșului, în privința frumșei lor pitoresce, este una dintre cele dintăiu regiuni alpine ale țerii noastre.

În strimtoarea această se încarcă cu șindile, scânduri și lemne mii și mii de plute, cari plutesc pe Murșu în jos până la Zam și mai departe. De pe aici se expedeză pe an cam la 16 000 de plute, pe cari se transportă în Ungaria la vre-o 2 milioane de scânduri, 3 milioane de șindile și mai multe mii de bucați de lemne pentru edificii. Plutăritulu la noi mai estins și mai înfloritor este pe Murșu. Emporiulu plutăritului și alu negoțului de lemne este Toplița, aședată la capulu de susu alu strimtoarei. Lem-

Pe neașteptate Maj. Sa a luat hărăzirea să plece cu înfrângă curtea dela Gödöllö la Viena. Luni la amieză au plecat Maj. Lor. Înainte de plecare se întruniră, în sala de primire, autoritățile din Gödöllö și a fostu foarte semnificativă, că Maj. Sa n'a distins pe nici unul din cei de față cu agrăire. Un adio așa de posomorit nu s'a mai pomenit în Gödöllö, dice „Neues Pester Journal.“ Părerea de rău pentru plecarea neașteptată a curții este mare în Budapesta. Ea se aduce în legătură cu ultimele evenimente politice, cari au indispus în mare măsură pe Maj. Sa.

„Pesti Naplo“ vorbindu de plecarea monarhului, află de lipsă a accentua călduros lealitatea tuturor partidelor față cu regele. Numita fôia interpretează lucrul, ca și când monarhul ar fi mănios numai pe Szapary, care singur ar fi responsabil pentru depărtarea demonstrativă a domnitorului și a Curții sale. Totu nu se pôte însă rețin de a nu da și regelui un sfat la depărtare. Ori câtu de multu, dice „Pesti Naplo“, ne dore supărarea regelui, deorece onorăm și sentimentele lui subiective, totuși nu putem să nu declarăm, că asemeni neînțelegeri nu s'ar ivi și nu ar strica raporturile politice în Ungaria, decât regele ar petrece mai mult și mai lungu timpu aici, spre a cunoșce imediatu modul de ougetare alu națiunei...

„Pesti Naplo“ finesce apoi dicendū, că Habsburgii își află în Ungaria basa domniei și gloriei lor pentru viitorile vécuri, ér națiunea maghiară află în casa Habsburg și în fidelitatea regelui siguranța și pacea sa, ér în regele ei Franciscu Iosif află paladiulu libertății sale legale.

CRONICA POLITICA.

— 15 (27) Octomre.

Interesantū este unū pasagiu din discursulu, ce l'a ținutu delegatul Dr. Pacak în delegațiunī cu privire la Ungaria și la Maghiari. „Ungaria, dice elu, și-a dobânditū independența sa. Din anū în anū se înmulțesou succesele dualismului. Decă ceremū dela Unguri una, ca să nu ne arunce buturugi în cale, ceremū puținū dela ei, aducendū-ne aminte de poetul Kolar, care a dīs: „Celū de e vrednicu de libertate, va respēca și adora libertatea pretutindeni!“ Deși recunosou, că am putē invēta multe dela Maghiari, una totuși nici decum n'amū vrē să invētamū dela ei: tractarea celorlalte națiunī în Ungaria, căci acēsta au invētat'o dela centralismul germanisatorū și acēsta nu consună de locū cu nisuintele lorū *dupā libertate*“.

nele se taie în pădurile estine, ce se află spre nord, pe munții Pietrosi și Căliman și se aducū pe pāraie și riulețe în vale la ferăstraie, cele mai multe la Toplița. De aici apoi se espedeză pe plute. Vara, cându plutăria e în toilul ei, se vėdū luncandū pe Murėșu în jos plutele cu miile, ér pe țermi de alungulū, în depărtare mare dela Toplița în jos, se află mii de omeni ocupați cu incheierea și încărcarea plutele. Acēsta ne oferă o privelisce poetică și contribuē ore cum a ridica și mai multu frumșețea paisagiurilor romantice, ce ne încunjură.

Pe la Deda ramurile munților se micesou și se prefacū în deluri; de aici în jos în părțile interne ale Ardélului, valea Murėșului este încuadrată de coline și deluri acoperite icol colo cu vii, păduri și răduri. Ea este împoporată cu sate dese și cu orașe și pământul îi este foarte raditor. Liveșile și arăturile din „vatra Murėșului“, cum dice poporul, sunt vestite pentru productivitatea lor. Dela Deda în jos valea se lărgesce și ochiul se delecteză, privind în depărtare spre nord și vestu piscurile de muni, ce mărginesc orisonul. La Reghinu suntemū cuprinși de regi-

„Correspondența politică“ dice în privința afacerii Zappa și a rupturii de cătră Grecia a relațiunilor cu România, că ecēstă bruscă decisiune a guvernului eleniot nu este justificată de loc. Guvernul român nu putea să admită, ca neînțelegerea să se fi regulată pe cale diplomatică, atunci când tribunalele țerei sunt singure competente pentru a cunoșce afacerile, cari interesază proprietatea imobiliară situată în România și cu atât mai multu cu câtu nisce țere persoane, cari se dicu moștenitori ai lui Vanghele Zappa, sunt interesate în litigiū; desbaterea trebe să urmăresc cursul său legal și regulat dinaintea instanțelor judiciare. „Correspondența politică“ aprobă nota ministrului afacerilor străine alu Romāniei, care contrasțeză cu tonul nervos alu comunicațiunilor grecesci. — Intr'unu articolu intitulatū, „Diplomația grecescă“ vorbește și „Figaro“ despre conflictul greco-român, comentându-l într'unu chipu cu desăvėșire defavorabilu a celei diplomații. „Motivale invocade pentru a esplica acēstă ruptură — dice fôia parisiānă — trecū peste tôte marginele înțelegerei omenilor resonabilu“. Cercetandū causele adevėrate ale rupturii, — căci pe cele mărturisite nu le pôte admite de câtu ca unū pretextu, — „Figaro“ nu crede că Grecia ar fi cedatū instigațiilor unei puteri străine, ci crede, că sėu Grecia a profitat de cea dintăiu ocașiă, ca să economisescă și legația din Buourescu, cum a mai economisit și altele, sėu că e de vină temperamentul grecescu, care „a pusū deja de mai multe ori la grea încercare răbdarea puterilor“. D. Trioupis, nevoidū să rămānă mai pe jos de câtu d. Delyanis, a voitū să ridice și el unū „incidentu patrioticu și a alesū afacerea Zappa“. „Iubimū cu toții pe Grecia, incheiă „Figaro“ dér, cu adevėratū, politica ei începe să ne plictisescă grozavū“.

— 15 (27) Octomvre.

„Agitatori improcesuați“. Corespondentul din Clușiu alu diarului „Budapesti Hirlap“ scrie, că procuratura supremă din Clușiu a pornit procesul, pentru *agitatiă*, în contra *respânditorilor Memorandului* și ai Repliei (așa dera nu în contra autorilor, ci în contra respânditorilor.) Ca acusați în „marele proces“ figureză în primul rându d-lu E. Brote dimpreună cu alți 24 ca respânditori ai memorandului, ér doi inși sunt acusați pentru respândirea Repliei. Actul de acuzare formeză unū volumu gros. Secția pentru afacerile de pressă a tribunalului din Clușiu a trimisū, la

nea plăcută, ce ni-se înfățișeză. Orașul este aședat pe cōsta unei coline, ce se înalță linu din valea riului și este încungiuat spre sud-vestu și nord estu de coline și deluri, acoperite cu vii, pometur și în parte cu păduri, ér la pōlele colinei, se estinde valea largă a Murėșului, peste care dincolo spre estu se zăresc în cēta albăstriă munții Gurghiu și spre nordu, pe Murėșu în sus, ramuri de a-i muntelui Pietros; unū paisagiu de țeră forte plăcutu. La Reghinu, ca și la Toplița, negoțulu de lemne este înfloritor. Aici se varsă în Murėșu riul Gurghiu și din josu de Oșorheiu Niragiul, ér pe țermulū dreptu se estinde Cămpia Pela Vidraseu. Murėșul începe a-și pierde caracterul sėu de riu de munte vehementu și răpitoriu; căderea apei este din ce în ce totu mai mică și cursul sėu devine linu și măiestos. Cămpia se estinde spre vestu, pēnă unde se varsă în elu Arieșul, frumosul riu alu munților apusenī. Aici de pe delurile dela Crucu ni se deschide o privelisce frumoasă asupra văilor largi și plăcute ale Murėșului și Arieșului, ce se împreună aici.

(Va urma.)

24 Oct. n., actele de investigația în Sibiu.

— x —

„Răspunsu la Replica“. „Budapesti Hirlap“ aduce șcierea, că tinerimea maghiară dela universitatea din Budapesta și a alesū o comisiune de 5 membri, care este învăroinată cu adunarea materialului pentru a răspunde la *Replica* junimei române academice. Comisiunea și-a început deja lucrările. — Se vede trēba, ca tinerimea maghiară din Budapesta n'are cu ce să se ocupe, decâtu cu făurirea de minciuni și de atacuri grosolane — căci numai de acestea pôte cuprinde „răspunsul“ la *Replica* tinerimei române.

— x —

Parastasū în memoria iubiților reposați. Conformu statutelor fundațiunii pentru iubiții reposați, § 6, Duminecă în 18/30 Octomvre a. c. la 9 ore a. pr. se va face parastasū cu pomenirea celorl morți în capela cetățenilor romāni din Cimiteru, pentru cari s'au dăruit cununī neperitoare în folosul studenților romāni sėraci.

— x —

„Juriști romāni patrioți“. Sub titlulū acesta „Budapesti Hirlap“ aduce șcierea, că tinerii romāni juriști din Oradea-mare au poruit o mișcare cu scopu de a declara, că nu primescū nici o solidaritate cu *Ardeleanu*, redactorul fôii „Vulturul“, ce apare în Oradea-mare. — De n'o fi minciună, e de sigurū unū act de slăbiciune și de degenerare a nuniților tineri romāni.

— x —

Afacerea Zappa. „Timpul“ află, că ministrul afacerilor străine din Buourescu pregătesce o carte verde în afacerea Zappa, spre a o distribui Corpurilor legiuitoare. Acēstă publicațiune va conține istoricul afacerii Zappa, așa cum rezultă din documentele existente.

— x —

Promovatū. D-lu *Georgiu Morariu* din Feldiōra (com. Brașovului) fū promovatū dilele aceste, din părtea universității din Budapesta, la rangul de doctorū în medicina universală.

— x —

„Praga subterană“. Dilele aceste s'a descoperit în Praga o reuniune secretă „periculoasă“, a cărei membri sunt feciorași de 15—20 de ani, mai alesu invēțacei de meseriași. Teribila reuniune se numesce „Praga subterană“ și are scopul atrăgătorū, de a jăfui pivnițele cu vinuri din Praga. Ea avea statutele ei proprii, membrii trebuiau să plătesc o taxă anuală ș. a. Planul era de a străbate prin săpăturī subterane în acele pivniți, unde se află vinul celū mai bunū, cu deosebire în pivnițele Redemptoriștilor (călugări catolici) și ale cardinalului. Reuniunea secretă făcuse deja pregătiri pentru a pune în esecutare planul, când fură tradatū poliției. Acēsta făcū cercetare domiciliară la conducătorulū, unde a aflatū statutele, ca'alogul membrilor și alu contribuțiilor anuale, apoi diverse arme, patrōne, prafu de pușcă etc. Contra membrilor acestei reuniuni s'a introdusă cercetare criminală.

— x —

Monedă comemorativă. Consiliul de miniștri din Buourescu a decisu să se bată cu ocașiunea căsătoriei principelui Ferdinandu cu principesa Maria d'Edimburg, o medalie comemorativă. Ministrul de finanțe a fostu însăroinatū să între în tratative pentru baterea acestei monede.

Brașovū, 14 (26) Octomvre.

Despre causele, cari au pricinuit convocarea adunării estraordinare a Reuniunii femeilor române din locū, pentru modificarea unor puncte din statute, ni-s'au datū, la cererea noastră, următoarele lămuriri:

Încă în Martie 1891 s'a cerutū dela Reuniunea femeilor romānesē-și asternă statutele spre aprobare mai înaltă. Comitetul a răspunsū, că statutele suntū deja aprobate din anulū 1860. I s'a res-

crisū, ca să prezenteze trei esemplare din statute în originalu și în traducere maghiară. În Maiu 1892 comitetul fū provocatū de ministeriu, prin d. fișpanu de aici, a arēta: a) actul prin care Maj. Sa Regina Elisabeta a primitū patronagiul Reuniunii; b) deca se mai sprijinesc orfane a celorl căduți la 1848/9; c) câtu de mare e averea Reuniunii; d) cum se întrebuinteză. La punctul a) comitetul n'a aflatū și n'a pututū produce actul cerutū, — la punctul b) ne mai fiindū orfane din 1848/9, a răspunsū negativu; la celelalte puncte a datū lămuririle cerute.

În urma acēsta ministrul de interne printr'o nouă ordinațiune ceremonială § 1 și 8 din statute. § 1 dice: „scopul reuniunii este a sprijini creșterea fetitelor orfane, și mai întâiu a celorla, ai cărorū părinți cădură în revoluțiunea anilor 1848/9 pentru credința și alipirea cătră stăpānir-ea împērătescā“ etc, ér § 8 dice: „în totū anulū, luna lui Noemvre 7(19), adevă în ziua onomastică a Maj. Sale Impērătesei Eliseabeta, patrōna reuniunii, se va ține o adunare generală“ etc.

Ēta cuprinsulū provocărei adresate de cătră d-lu vicespanu la 29 Iulie a. c. primăriei de aici, pentru a fi transmisă comitetului Reuniunii:

Escelența sa d-lu ministru de interne, prin hărtia sa de dtto 14 Iulie 1892 Nr. 48738, a retrimisū statutele Reuniunii femeilor romāne din Brașovū cu provocarea, ca autoritatea politică, valorându și dreptul sėu de supraveghiere și cu privire la ordinațiunea ministerială din 1873 Nr. 1394, să îndrumeze pe preșidiul Reuniunii susnumite, că: după ce nu mai suntū ați astfel de fetițe orfane romāne, a cărorū ajutorare Reuniunea și a pus'o de țintă în primul rândū, scopul Reuniunii s'a schimbatū în modu esențialū Mai departe, fiindcă Reuniunea n'a primitū concesione dela locurile mai înalte, ca să folosescă titlul de patronagiul alu Maj. Sale reginei: statutele din cestiune receră o modificare esențială. Așadēră 3 esemplare din statutele modificate conformu împrejurărilor actuale, să se subțere prin On. magistratū orășenescu, în sensul prescrișlor existente, și încă în terminulū ce lū va pune magistratū orășenescu. Acēsta să se facă cu atăta mai virtosū, căci la casu contrarū, în virtutea dreptului meu de controlu, voi proceda conformu regulamentelor existente în acēstă privință.

Congregațiunea comitatului Huniadōrei,

ținutū în Deva la 20 și 21 Octomre 1892.

Din com. Huniadōrei, Octomvre 1892.

(Raportū specialū alu „Gaz. Trans.“)

(Urmare.)

În a doua ședință, ținutū în 21 Octomvre, a urmatū la desbatere o cestiune de mare interesu pentru populațiunea din comitatul Huniadōrei, — *cestiunea despogubirei dreptului de crișmărită, așa numitū trei-lunarū*.

Este de interesu a sci, că în comitatul Huniadōrei, atātū înainte, câtu și după 1848, dreptul de crișmărită, în lunile de tōmnă ale anului, s'a rezervatū foștilor urbarialiști și că din venitulū acelu dreptū, foștii urbarialiști, din timpū în timpū, s'au ajutatū multu, ridicandū sėu reparandū-și bisericī, școli și acoperindū și alte lipsuri comune. Dușmanii nēmului romānescu însă au invēdiatū și acele venitē, căci folosindū se de situațiune, mai alesu de când cu „constituționalismul“ și „liberalismul“ aугurescu, pe încetū, pe încetū, așa dicendū pe furisū și sub forme la aparință legală, au pusū mâna, în foarte multe comune, pe dreptulū trei-lunarū, declarandū-l de avere comună și folosindū veniturile acelu dreptū pentru scopuri comunale.

Foștii urbarialiști, deca cutezau a-și reclama și apēra drepturile lorū, niciodatū nu isbuteau, căci cei ce erau chīamați a le face drepte, erau chiar aceia, cari le luaseră aceste venitē, sciți vorba ceea: Turculū te bate, Turculū te judecă.

Astfel, când a intrat în vigoare legea pentru despăgubirea regalilor, foștii urbarialiști de pe întreg teritoriul comitatului, în mare parte au fost scoși deja din dreptul lor, — respective aparința era de așa, ca și cum foștii urbarialiști nici nu ar putea să conteze la despăgubire... De aici se explică, pentru ce foștii urbarialiști din comitatul Huniadei nu s'au însinuat în masă, ca să fie despăgubiți pentru dreptul trei lunar.

Abia în câteva comune au avut curajul foștii urbarialiști și grănițeri a-și însinua drepturile și pretensiunile lor prin d-lă avocat F. Hossu Longin, d-er și acoștia, deși li-s'au recunoscut dreptul și au făcut păci judecătorești, până în ziua de astăzi nu au putut ajunge în posesiunea și folosința averii lor proprii. În această importanță cestiune s'a însinuat o petițiune la congregațiune în numele foștilor urbarialiști din Birseu, Iliu mușiană, Șiaulesci, Biscarea, Vormaga, Gura-Dobra și a foștilor grănițeri din Vețel și tot în cestiunea acăsta, d-lă F. Hossu Longin a făcut o propunere.

Cred, că atât petițiunea cât și propunerea aceea vi se va trimite spre publicare, ca să vedeți și on. publici ceteror, până unde au ajuns ați lucrurile la noi în privința conceptului „proprietate.”

Afară de petițiunea amintită, au mai fost puse la ordinea zilei și alte petițiuni, cam tot de acel cuprins.

Așa, foștii urbarialiști din comuna Urică, după ce însași reprezentanța comunală a recunoscut, că despăgubirea după cele trei luni este proprietatea foștilor urbarialiști și și a dat învoire, ca să li-se estradea competența, se rogă de congregațiune să li se estradea despăgubirea transfigurată în avere comunală.

Totă asemenea și cei din Orlea, Subcetate și Stancesci Ohaba, cerându tot pe aceleași base, să li-se estradea despăgubirile, ca să și potă ajutama biserica.

La cestiunea acăsta, s'a încusă o discuțiune lungă, căci comisiunea permanentă a opinat, că lu nici un cșu, cererile foștilor urbarialiști să nu se iee în considerațiune, deoarece deliberarea asupra cererilor de sub întrebare, nu ar căde în competența congregațiunii și mai vortos, pentru că congregațiunea nu potă aduă decisiune în detrimentul comunelor, date sub tutela și grija administrațiunii. După ce referentul a espus cuprinsul și dovedile petițiilor amintite, a recomandat primirea opiniunii permanente —

A luat apoi cuvântul vice-spanul și s'a încercat și el a dovedi, că deși este afară de totă indoiela, că despăgubirea este și trebuie să fiă a foștilor urbarialiști, și că foștilor urbarialiști într'adeveră li-s'a făcut mare nedreptate, ou tôte aceste, din considerațiuni mai înalte, și fiindcă despăgubirile din cestiune au devenit averi comunale, prin aceea că s'au asignat la comune, recomandă spre primire votul comisiunii permanente (sic!)

Contrar opiniunii comisiunii permanente, d-lă Franciscu Hossu Longin propune, ca cererilor să li-se dea loc, îndrumându-se vice-spanul, ca să ia dispozițiuni pentru estradarea despăgubirilor în tôte comunele din comitat. — D-lă propunător, în motivarea propunerei sale, a espus mai multe dovede și a arătat până la evidență, că opiniunea comisiunii permanente nu are nici o basă legală.

La propunerea d-sale s'a alăturat și avocatul Emericu Hollaki, care într'o vorbire frumoasă a pledat pe lângă petițiunea foștilor urbarialiști, — asemenea au vorbit pentru membrul Ioan Simionescu, făcându o propunere mijlocitoare și în fine d-lă Dr. Alesandru L. Hossu, arătându din punct de vedere juridic, cătă de greșită este opiniunea comisiunii permanente.

Pentru opiniunea comisiunii perma-

nente a pledat fiscul comitatensu d-lă Lázár György, care s'a încercat a dovedi, că dreptul trei-lunar niciodată nu a fost proprietatea foștilor urbarialiști, și că acel drept nu s'a dat decât comunelor urbariale și nu particularilor urbarialiști, — s'a provocat la decisiunea cunoscută a Curiei (sic!) și la motivele acelei decisiuni, și mai cu seamă la legea pentru comasări și segregări, după care tot ce s'a folosit ca avere comună, după un timp orecare, nu mai potă fi obiect de segregare și comasare, ci eo ipso devine avere comună. Scurtă, stăpâni situațiunii nu s'au sfiit a se folosi de cele mai naive și ridicole argumente, numai ca să potă ține în mână ceea ce au apucat cu atâta tăria.

Răspunzându la toți ante-vorbitorii, d-lă Franciscu Hossu Longin arată, că din contră, dreptul trei-lunar totdeauna a fost al foștilor urbarialiști și chiar feudali i-au apărât în exercitarea celui drept pe foștii urbarialiști, când unii nobili voiau să le facă nedreptate. Arată, că din contră, dreptul trei-lunar a fost avere privată și particulară a foștilor urbarialiști, și că motivele înaltei Curie sunt în contradicțiune cu însași decisiunea, érá provocarea la lege din 1847 dovedesce, că cei ce au pronunțat decisiunea de sub întrebare, nu cunoscă nici valoarea acelei legi, nici raporturile specifice transilvănene.

Este dureros și caracteristic, — dize d sa, — că d-vostre recunosceti, că petenții au totă dreptul; că li-se face chiar nedreptate, și totuși d-vostre aflați preteceste, ca să nu le dați, ce este ală loră propriu.

Nu este adevărat, că dreptul trei-lunar, pe cale dreptă și adevărată, ar fi devenit avere comună, precum nu este adevărat nici aceea, că urbarialiștii să fi abdis de voiă bună în favoarea comunelor.

Sumele, ce ar trebui să fiă estradate, se urcă la sute de mii. După notițele mele, ce am făcut, numai în 210 comune, despăgubirea după cele trei luni face o sumă de 487,307 fl. 94 cr.

Ei bine, Domnilor, foștii urbarialiști portă cele mai grele sarcini publice, sunt delasați de totă lumea, sărăciți până dincolo, — de unde și-ar mai face câte o bisericuță, câte-o școlă, seu alte așezăminte culturale, deă nu voră căpeta din averea — pentru oare au muncit ei și moși de strămoși ai lor? D-vostre vă este lesne, că ați băgat milioane în busunăr pentru dreptul de crișmarit și v'ați ajutat bine, de ce voiți să luați pe nedrept, ceea ce este a foștilor iobagi? Vedeți, părinți d-vostre, deși feudali, au fost mai liberali, decât d-vostre din era constituțională, căci ei totă au lasat pe iobagii lor să aibă și ei ceva, nu ca d-vostre, să căutați preteceste pentru a nu le da, ce este ală loră propriu!

D-lă vice-span a disu er, ca oratorii să fiă ou băgare de seamă la ce pronunță, căci cele ce se spun aici, se aud și prin galeria. Eu însă vă dicit, că ceea ce d-vostre pronunțați și hotărâți aici, nu se aud ați numai în galeria, ci în totă comitatul, în totă țera, ba chiar și prin Europa, căci vedeți d-vostre, de un timp încoco lumea se interesează de tôte, să adună date și dovede, ce nu se potă răsturna, și prin urmare adevărul nu se mai potă ascunde.

Apelez deci la simțul de dreptate ală d-vostre și vă rog să primiți propunerea mea. Cred de superflu a aminti, că în situațiunea de astăzi, ori ce argumentări și dovede sunt fără nici un folos.

Majoritatea a primită opinarea comisiunii permanente.

(Va urma).

O scrisore a lui Ignatiev.

Dilele trecute Ignatiev a adresat o scrisore cătră președintele reuniunii din Belgrad „Velika

Serbia”, care se referă mai ales la Bosnia și Herțegovina. Scrisorea e de următorul cuprins:

„Stimate d-le președinte! Raportul despre activitatea patriotică, dimpreună ou viitorul program ală Reuniunii „Velika Serbia” le-am primit ou bucurie, ceea ce o dovedesou și prin aceea, că atât eu, cât și tôte reuniunile slave de binefacere din Petersburg și Moscva pășim ou membri ai reuniunii „Velika Serbia.” Totodată am onore a te încunoscința, că am trimis la adresa „Velika Serbia” câte 15—20 mii ruble, ca ea să potă desvolta o activitate câtă se potă mai simțitoare spre ajungerea mărețului ei scop. Sperez, că apelul d-vostre însuflețit și programul, nu voră rămâne fără de efect în oerourile amicilor sârbi și slavi de aici, fiindcă ori-care Rus liber întinde ou bucurie ajutor pentru eliberarea Slavilor și a fraților Sârbi apăsați. Nu este iertat a veda lupta, ea trebuie continuată ou atât mai vortos în Serbia-vechiă și în Macedonia, ou câtă acel pământ a fost ală glorioșilor regi Dusan și Nemanja, și astfel Serbia are drept istoric la el. Sârbi de sub jugul turcesc și austriac trebuie liberați, căci ei desbrăcați de religia și obiceiurile lor naționale, se arunou în brațele unei puteri străine. Tendințele Bulgarilor de a căștiga în partea lor pe Sârbi din Serbia-vechiă, să nu vă îngrijesă, fiindcă munca loră va produce fructe amare pentru ei.

Avemă cunoscința, că stările din Bosnia și Herțegovina nu sunt așa, cum ni le presentă Austriacii. Sârbimea și aolă rabdă și sutere, și așteptă ora mântuirii. În momentul acesta Austro-Ungaria potă să începă în Bosnia și Herțegovina ori ce vră ea: potă chiar să le incorporeze. D-er ea se înselă, decă crede, că cestiunea bosniacă va fi rezolvată prin acesta. Rusia niciodată nu va cunoscă legalitatea ocupării și nu va permite nici o dată, ca Austro-Ungaria să și implante bine ghiura în Peninsula-Balcenică. Puțină vreme va trece, până când Rusia, adevărată apărătoare a Slavilor, va pretinde sus și tare dela Austro-Ungaria, să evacueze provinciile, érá Bosnia să se alature Sârbiei. Rusia niciodată n'a propus, ca Bosnia să fiă ocupată de Austro-Ungaria, deși e lătită părerea, că ar fi existat o astfel de învoială pe timpul războiului ruso-turc. Rusia n'a putut face nici o dată o asemenea propunere, fiindcă ea nu și vinde pe frații săi slavi. Rusia n'ar permite nici unei puteri ocuparea Bosniei, ou atât mai puțin Austro-Ungariei. E deci foarte corectă tendința principală a reuniunii „Velika Serbia” de a ține viuă ideia națională sârbescă în frații săi bosniaci și de-ai îndemna la paciință până când va sosi ziua apropiată a unirei.

„Din parte-mi îndemn și eu reuniunea la paciință. Spriginulă nu va întârzi și decă și Dumneșeul Slavilor voesce, atunci cu toții vomă fi liberi și uniți.”

Scrisorea acăsta a fost cetită în ședința din Lunia trecută a reuniunii „Velika Serbia”, fiindă întâmpinată ou mare însuflețire de cătră membri.

Teatru german în Brașov.

Cu opereta de ați „Der Sanger von Palermo” musica de Zamora jun. ni se anunță, că numai patru reprezentațiuni se voră mai da încă. Teatrul provisor se va dărma în săptămâna viitoare și alte speranțe pentru un teatru nou nu prea sunt. Atragem deci atențiunea publicului doritor de teatru asupra acestor 4 reprezentațiuni finale.

L i t e r a t u r ă .

Au apărut:

„Povestiri”, alese și întocmite de Petra-Petrescu. Brașov Tipografia A. Mureșianu 1892. — Un volum frumos cartonat, de 300 pag. Prețul 75 cr. Expediate singurate + 5 cr. porto.

Pentru România 2 lei. De vânzare la autor și la librăria N. I. Ciurcu în Brașov.

Sorierea d-lui Petra-Petrescu va fi ună oșpe foarte simpatică pentru ori-ce familie română. Atât părinții, cât și fii și ficele române, voră găsi în ea o lectură serioasă, de petrecere și plină de învățătură. Ea va servi de celă mare răspunzător dar, ce se potă face tinerimei. Alegerea și întocmirea este foarte potrivită pentru referințele noastre. Toți câți le voră ceti, voră rămâne pe deplin mulțumit.

TELEGRAMELE

„Gazetei Transilvaniei.”

(Serviciul biurolui de cor. din Pesta)

Budapesta, 26 Octomvre. Scirea diarelor, despre dimisiunea ministrului Iosipovic, e netemeinică.

Budapesta, 26 Octomvre. Congresul bisericesc sârbesc și sinodul episcopesc s'au conchiămat pentru 5 Noemvre la Carlovăț.

Budapesta, 26 Octomvre. Eră s'au îmbolnăvit 18 persoane; 7 au murit.

Neoplanta, 26 Octomvre. Până acum s'au constatat 8 casuri de coleră, 2 decese.

Viena, 26 Octomvre. Corabia, pe care un matros s'a îmbolnăvit de coleră, a fost luată în contumați.

Viena, 26 Octomvre. Partida națională germană a luat o hotărâre, în urma căreia disolvarea colegiului municipal din Reichenberg e privită, ca o vătămăre a autonomiei.

Berlin, 26 Octomvre. Cancellarul Caprivi dispuse cercetare în contra diarului „Kölnische Ztg.” din cauza publicării în contra dreptului a proiectelor militare.

DIVERSE.

Un diar american și abonații săi. Diarului american „Baths” din Montana îi mergeau rău treburile. Avea vr'o câți va abonați, d-er și aceștia erau răi de plată. Directorul vedându că tôte rugămintele și amenințările sunt de prisos, publică într'o di următorul articol cătră cetitorii săi: „Onorabilul nostru concetățen, d-lă Mac-Conville, care ieri tăiasă pentru dejun o găină, s'a minuat grozav de mult, aflându în intestinele și stomacul găinei un număr mare de grăunțe de aur. Incurajat prin acăsta descoperire curiosă, onorabilul nostru concetățen, a tăiat îndată 31 de găini, cari îi mai rămăseră. În fă-care din animalele acestea a aflată o cantitate mare de aur, în valoare de 300 de franci. Făcându-se imediată analiza metalului prețios, s'a aflat, că e celă mai curat aur. D-lă Mac-Conville s'a decis numai decă să se apuce de creșterea găinilor și de sigur, că va avé în fă-care an un venit net de 10,000 de franci. Noi dorim din suflet, ca domnul Mac-Conville să facă o avere colosală, căci densusul de când e abonatul nostru ne-a plătit totdeauna regulat diarul. De aci se vede, că acei, cari ne plătesc abonamentele au noroc mare”. Același diar spune, că a doua di după publicarea anunțului, toți cetitorii gazetei și-au plătit abonamentele „ca să aibă și ei noroc”. Decă și-ori fi tăiat și-ori fi tăiat și ei găinele nu se șie, d-er destul, că pișcherul american spunându o minciună mare, și-a umplut de ocamdată punga de parale.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maloră.

Cursulu pletei Braşov

din 27 Octomvre st. n. 1892

Table with 4 columns: Bancnote romănesci, Argintu românesc, Napoleon-d'or, Lire turcesc, Seris tonc, Imperial, Galbin, Ruble rusesc, Mărci germane, Discontul.

Nr. 7225/92. 954,3-1.

PUBLICAŢIUNE

Deorece in fia-care anu se imparte intre soldați cu serviciul militar pres-

tatu o parte din venitul fundatiunei „principelui Schwarzenberg Grune“ de aceea se provoca toti acei soldați cu serviciul militar...

Braşov, 24 Octomvre 1892.

Capitanatul oraşenesc.

Sz. 832-1892. közig. biz.

955,1-1.

Hirdetmény.

A Brassó—Háromszéki h. érdekü vasuttársaságnak kérelmére méltoztatott m. kir. kereskedelemügyi Minister ur Ö Nagyméltósága a brassói állomáson létesítendő vízvezeték előállításához szükséges területekre nézve a kisajátítási jogot az 1881 évi XLI t. cz. 11-ik §-a alapján azon megjegyzéssel megadni, hogy tekintettel a szóban forgó munkálatoknak közérdekü sürgösségére a brassó-háromszéki helyi érdekü vasuttársaságnak egyidejüleg megengedettett, hogy a kisajátítás alá vont területeken az építkezési munkálatok a kisajátítási terveknek jogerőre emelkedése után még a kártalanítási eljárás előtt az esetben megkezdethessenek, ha a vasuttársaság az idézett törvényczikk 45 §-ban meghatározott feltételeknek mindenben eleget tett.

Az ennek folytán az 1881 évi XLI. t. cz. értelmében leendő eljárásra utasított közigazgatási bizottság részéről ezennel Tompa Sándor főjegyző akadályoztatása esetén Dr. Jekel Frigyes tisztb. főjegyző mint bizottsági elnök m. kir. főmérnök Windt Lajos és Schnell Károly ügyvéd mint tagokból álló bizottság küldetik ki, mely hivatva lesz mind azon igények és észrevételek fölött hatá-

rozni, a melyeket a felek az 1881 évi 41 t. cz. I-ső fejezete alapján netalán emelnek, az említett vasuttársaságnak kisajátítási terve és az öszeírás Brassó város tanácsánál közszemlére tétetnek a tárgyalást megelőzőleg 15 naponat.

A tárgyalási határnap pedig tüzetik 1892 November 24-ik és netalán következő napjaira ki, mely napokon a bizottság tárgyalásait mindig délelőtt 9 órakor a vármegyei ülésteremben meg fogja tartani.

A kiküldött bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is fog érdemileg határozni, ha az érdekeltek közül senki sem jelent meg.

A tárgyalásnál jogában áll minden tulajdonosnak a kisajátítási terv ellen és minden telekkönyvi érdekeltnek a felajánlott ár ellen felszólalni és kifogásait jegyzőkönyvre adni.

Ennek elmulasztása azon jogkövetkezménnyel jár, hogy a nem nyilatkozóra nézve a) a közhirdetésnél a kisajátítási terv, b) szabályszerűen teljesített egyéni értesítésnél pedig úgy a kisajátítási terv mint a felajánlott ár végleg megállapítottak és általa elfogadottak tekintetk. A megjelenés elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

Ezen tárgyalás alkalmával fog a barátságos egyezség előzetesen mindég megkísértetni és ha létre jött, jegyzőkönyvre vétetni. Ha nem sikerült, fog az eljáró bizottság a felek kölcsönös meghallgatása mellett és szükség esetén szemle alapján érdemleges határozatot hozni.

A határozat szóval rögtön kihirdettetik.

A meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat ellen m. kir kereskedelemügyi Minister ur ö Nagyméltóságához felfolyamodni, köteles azonban a felfolyamodást az eljáró bizottsághoz a kihirdetéstől számítandó 3 nap alatt írásban benyújtani vagy szóval bejelenteni.

Ezenfelfolyamodások fölött véglegesen fog a nagy méltóságú magy. kir. kereskedelemügyi Ministerium határozni.

Brassóvármegye közigazgatási bizottságának 1892 évi október hó 10-én tartott üléséből.

Maurer, főispán.

Mersulü trenurilorü

ne liniile orientale ale căii ferate de statü r. u. valabilü din 1 Octomvre 1892.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predealü, Predealü-Budapesta, B.-Pesta-Aradü-Teiuş, etc.) and rows for stations (Viena, Budapesta, Szolnok, etc.).

Nota: Numerii încadrați cu linii gróse însemnáz órele de nópte.